

LATINŠČINA

(bere dr. Marko Marinčič)

Apuleius, *Metamorphoses*

At ego tibi sermone isto Milesio uarias fabulas conseram auresque tuas beniuolas lepidio susurro permulceam—modo si papyrus Aegyptiam argutia Nilotici calami inscriptam non spreueris inspicere, figuras fortunasque hominum in alias imagines conuersas et in se rursus mutuo nexu refectas ut mireris. Exordior. ‘Quis ille?’ Paucis accipe. Hymettos Attica et Isthmos Ephyrea et Taenaros Spartiatica, glebae felices aeternum libris felicioribus conditae, mea uetus prosapia est; ibi linguam Atthidem primis pueritiae stipendiis merui. Mox in urbe Latia aduena studiorum Quiritium indigenam sermonem aerumnabili labore nullo magistro praeunte aggressus excolui. En ecce praefamur ueniam, siquid exotici ac forensis sermonis rudis locutor offendero. Iam haec equidem ipsa uocis immutatio desultoriae scientiae stilo quem accessimus respondet. Fabulam Graecanicam incipimus. Lector intende: laetaberis.

Thessaliam – nam et illic originis maternae nostrae fundamenta a Plutarcho illo inclito ac mox Sexto philosopho nepote eius prodita gloriam nobis faciunt – eam Thessaliam ex negotio petebam. Postquam ardua montium et lubrica uallium et roscida cespitem et glebosa camporum emensus in equo indigena peralbo uehens iam eo quoque admodum fesso, ut ipse etiam fatigationem sedentariam incessus uegetatione discuterem in pedes desilio, equi sudorem fronte curiose exfrico, auris remulceo, frenos detraho, in gradum lenem sensim proueho, quoad lassitudinis incommodum alui solitum ac naturale praesidium eliquaret. Ac dum is ientaculum ambulatorium prata quae praeterit ore in latus detorto pronus adfectat, duobus comitum qui forte paululum processerant tertium me facio. Ac dum ausculto quid sermonis agitent, alter exerto cachinno: ‘Parce’ inquit ‘in uerba ista haec tam absurda tamque immania mentiendo.’ Isto accepto sititor alioquin nouitatis: ‘Immo uero’ inquam ‘impertite sermone non quidem curiosum sed qui uelim scire uel cuncta uel certe plurima; simul iugi quod insurgimus aspritudinem fabularum lepida iucunditas leuigabit.’

Vir: Apulée: *Les Métamorphoses*. 3 zvezki. Izd. D. S. Robertson in P. Vallette. Pariz, 1940-1946. Opomba: V gornjem besedilu sem na dveh mestih izbral drugačni tekstni varianti: *glebosa camporum emensus* namesto *glebosa camporum emersi*; *equi sudorem fronte curiose exfrico* namesto *equi sudorem, frontem curiose exfrico*. S temi variantami se ujema tudi spodnji prevod.

Apulej, *Metamorfoze*

Jaz pa ti v dobro znanem miletskem slogu napletem vseh vrst zgodbe in te s prijetnim kramljanjem poščegečem po blagohotnih ušesih – Le se ti le ne bo zdelo za malo vreči oko na egiptovski papirus, popisan s hudomušnostjo pisala iz nilskega trsa: strmeč se boš čudil ljudem in njihovim usodam, spremenjenim v drugačne oblike in po vzvratni poti povrnjenim v prejšnjo podobo. Začenjam.

Kdo da sem?

Izvédi v nekaj besedah:

Atiški Himetos in efirejski Istmos in spartski Tajnaros, blažene dežele, na veke poveličane v še bolj blaženih spisih, so stara zibel mojega rodu. Tam sem si v zgodnjem trudu nežnega otroštva pridobil znanje atiščine. Kmalu sem se, priseljen v prestolnico Lacija, mukoma in s trdim delom, brez učitelja, ki bi mi bil vodnik, posvetil jeziku Kviritov in se ga kar dodobra naučil. Glej, zato že zdaj prosim odpuščanja, če bom – neuglajen govorec v tem nenavadnem in tujem jeziku – zagrešil kako napako. Sicer pa že pisana raznovrstnost mojega besedovanja ustreza slogovni umetnosti vratolomno spretnega preskakovanja s predmeta na predmet, ki jo gojim.

Začenjamo zgodbo po grškem okusu. Bralec, prisluhni, užival boš!

V Tesalijo – zakaj od tam izvirajo kali mojega rodu po materini strani in moja rodbina si sme lastiti slavo, da šteje medse slovitega Plutarha in filozofa Seksta, njegovega nečaka – v Tesalijo torej sem bil namenjen po opravkih. Potem ko sem pustil za sabo strme planine in spolzke sleze v doline in rosne dobrave in grudaste planjave, jahajoč na snežno belem domačem konju, ki se je že hudo upehal, skočim na tla, da bi se razgibal in tudi sam pregnal otrplost od dolgega sedenja; zdrgnem konja z listjem, mu skrbno otrem oznojeno čelo, počoham uhlje, ga razuzdam in popeljem v čedalje počasnejšem koraku, čakajoč, da si po običajni in naravni poli izprazni trebuh in se olajša bremena utrujenosti.

Medtem ko konj s sklonjeno glavo sleza gobec na stran in skuša spoloma pomoliti kak šop trave s pašnika, ob katerem hodiva, dohitim dva moža, ki stopata malo pred menoj, in se jima pridružim kot tretji sopotnik. In ko prisluhnem, kaj se pomenkujeta, buši eden od njiju v smeh in vzklikne:

»Lepo te prosim, nehaj že tvesti tako neumne in grozanske laži!«

Ko slišim te besede, zakličem, že tako in tako željan novosti:

»Nikar no, dovolita, da se še jaz udeležim pogovora; saj nisem kaka radovedna zgaga, vendar me le zanima marsikaj in mika me vedeti vse ali vsaj toliko, kolikor največ mogoče. Pa še strm greben je pred nami in med prijetnim pomenkom nam bo pot navkreber po klancu lažja.«

Vir: Apulej, *Zlati osel ali Metamorfoze*. Prevedel Primož Simoniti. Mladinska knjiga, 1997 (popravljen izdaja).